

Aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
Mr. drs. I.K. van Engelshoven,
Rijnstraat 50
2515 XP 's-Gravenhage

Ter kennisneming: aan de Leden van de Tweede Kamer der Staten-
Generaal.

Betreft: De dreigende sloop van 'De muur van Mussert' en het dringende
verzoek aan de minister dit historisch belangrijke object aan te wijzen als
rijksmonument.

's-Gravenhage, 22 November 2017

Excellentie,

Begin deze maand heeft de gemeente Ede U geïnformeerd dat de eigenaar
van de zogenaamde 'muur van Mussert' een sloopmelding heeft
ingediend.

De muur van Mussert, een monumentaal bakstenen gebouw met
spreekgestoelte van de architect Mart Jansen, maakte deel uit van een
'Nationaal Tehuis' dat de NSB vanaf 1936 op de Goudsberg te Lunteren
voor haar partijdagen inrichtte. De muur leeft in het collectieve geheugen
voort als de plek waar vanaf NSB-partijleider Anton Mussert tussen 1936
en 1940 zijn beruchte 'Hagespraken' hield, toogdagen die tienduizenden
bezoekers trokken en waarvan de polygoonbeelden van zwarte
uniformen, massazang en vlagvertoon, vele Nederlanders in de geest
staan gegrift.

De muur van Mussert is, net als die paar andere overgebleven
bouwwerken uit de periode, de kampen Vught, Amersfoort en
Westerbork, de herinnering aan een donkere tijd die nadrukkelijk deel
uitmaakt van onze geschiedenis.

In Nederland is de muur volstrekt uniek. Qua opzet en intentie is de muur
schatplichtig aan het *Reichsparteitagsgelände* in Neurenberg; qua
architectuur aan de *Blut und Boden*-filosofie. Ook dit maakt de muur van
een hoge zeldzaamheid en, derhalve, tot een onmiskenbare aanvulling op
de lijst van beschermde monumenten.

Zowel cultuurhistorisch als architectonisch voldoet de muur aan het
toetsingscriterium voor rijksmonumenten: te zijn 'van algemeen belang

vanwege schoonheid, betekenis voor de wetenschap of cultuurhistorische waarde.’

Dat bevestigt uw voorganger de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in niet mis te verstane woorden, in haar antwoord op een initieel verzoek de muur aan te wijzen als beschermd monument. ‘Net als u ben ik van mening dat de ‘muur van Mussert’ van hoge cultuurhistorische en monumentale waarde is. Hoewel de muur refereert aan een donkere periode van onze vaderlandse geschiedenis en veel emoties oproept, is behoud aan te bevelen. De muur is te beschouwen als een icoon van een tijdperk waarmee aan toekomstige generaties het verhaal van de oorlogsjaren verteld kan worden,’ schrijft de minister op 21 juni 2015. ‘Ik heb besloten om in 2016 voor militaire en herinneringsobjecten een ‘verkenning’ te starten, waarin ik voor wat betreft de herinneringsobjecten wil verkennen hoe we in Nederland omgaan met herdenken en herinneren en hoe we erfgoed dat hiermee verbonden is willen beschermen. [...] Vooruitlopend op deze verkenning wijs ik geen nieuwe monumenten aan. Wel kan ik u melden dat de muur van Mussert als ijkpunt voor herinneringen aan de Tweede Wereldoorlog zeker wordt meegenomen.’

De door uw voorganger gewenste verkenning, die volgens haar mede ten doel heeft de muur te behouden, is met vertraging dit jaar gestart. Wanneer de verkenning is afgerond en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed met haar aanbevelingen komt, is onbekend. Voor het behoud van de muur van Mussert zal dit wel eens te laat kunnen zijn. Hoewel bouwkundig grotendeels intact, verkeert het gebouw in staat van snel verval. Hekken zijn geplaatst om ongelukken door vallend gesteente te voorkomen. De huidige eigenaar, een campinghouder, strekt de muur in deze toestand niet tot nut. Een voornemen van sloop, als gezegd, is door hem eerder deze maand gemeld. De verkenning door de Rijksdienst verleent de muur geen status of voorlopige bescherming en er is op dit moment geen wet of maatregel van kracht die de sloop nog kan verhinderen. Binnen enkele weken kan de spade in de grond gaan en is dit potentiële rijksmonument voor eens en voor altijd weg.

De nieuwe Erfgoedwet van 2017 stelt in artikel 3.1 eerste lid: ‘Onze minister kan ambtshalve besluiten een monument dat van algemeen belang is vanwege zijn schoonheid, betekenis voor de wetenschap of cultuurhistorische waarde aan te wijzen als rijksmonument.’

We vragen de minister dan ook, gelet op de thans reëel aanwezige dreiging van sloop, gebruik te maken van haar bevoegdheid en een spoedprocedure ter aanwijzing als rijksmonument te verordenen.

We vragen de minister ons nog deze maand haar antwoord op ons dringende verzoek mee te delen.

Armando [beeldend kunstenaar en schrijver]
David Barnouw [historicus en publicist]
Hans Blom [voormalig directeur NIOD]
Taco Dibbits [hoofddirecteur Rijksmuseum]
Robert Dulmers [schrijver en journalist]
Sjarel Ex [directeur Museum Boijmans van Beuningen]
Hans Goedkoop [historicus en programmamaker]
René van Heijningen [collectiespecialist NIOD, publicist]
Johannes Houwink ten Cate [hoogleraar Holocaust- en genocidestudies]
Ewoud Kieft [historicus en schrijver]
Jan Kijlstra [Stichting Erfgoed Ede]
Edwin Klijn [historicus en schrijver]
Meta Knol [directeur Museum De Lakenhal]
Bas Kromhout [historicus en schrijver]
Annemarie Lavèn [hoofddirecteur Historisch Nieuwsblad]
Ad van Liempt [schrijver en journalist]
Geert Mak [schrijver en journalist]
Nelleke Noordervliet [schrijver]
Frits van Oostrom [publicist en Universiteitshoogleraar Utrecht]
Henk van Os [kunsthistoricus en voormalig directeur Rijksmuseum]
Jos Palm [historicus en journalist]
Herman Pleij [Neerlandicus en publicist]
Joost Rosendaal [historicus, Netwerk Oorlogsbronnen]
Maarten van Rossem [historicus en schrijver]
Marjan Schwegman [Cleveringa-hoogleraar, voormalig directeur NIOD]
Jan Siebelink [schrijver]
Robin te Slaa [historicus en schrijver]
Frank van Vree [directeur NIOD]
Frank Westerman [schrijver en journalist]